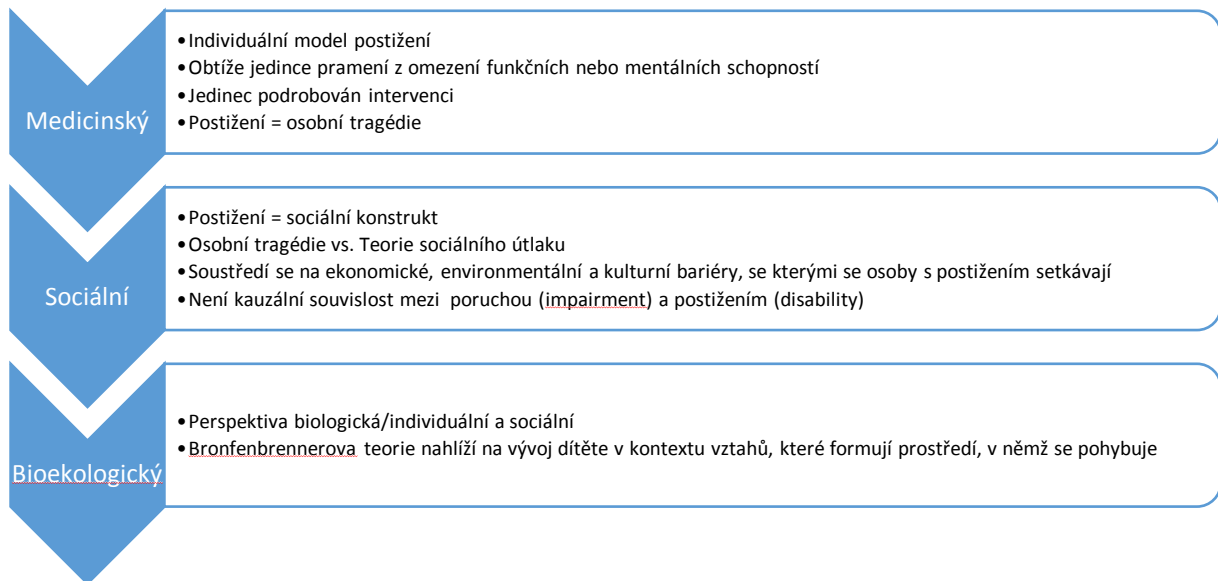


Inkluzivní vzdělávání

- V průběhu celého života

Modely postižení:



- porucha (impairment)** znamená chybění tělesné části nebo celé končetiny nebo poškození končetiny, organismu nebo fungování těla,
- postižení (disability)** jakékoli omezení nebo narušení (pramenící z postižení) schopnosti vykonávat činnosti způsobem, který je považován za obvyklý;
- handicap** – znevýhodnění sociálního charakteru, které jedinec zažívá v důsledku svého postižení, a které omezuje nebo znemožňuje vykonávání obvyklých rolí (v závislosti na věku, pohlaví, sociálních a kulturních faktorech).



Model dle ICF, WHO 2001

Historický vývoj:

Mezinárodní dokumenty:

Všeobecná deklarace lidských práv (OSN, 1948)

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- „**Každý má právo na vzdělání.** Vzdělání nechtě je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné. Technické a odborné vzdělání budiž všeobecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopností.“

Úmluva o právech dítěte (1989)

- zabezpečení práv všem dětem „**bez ohledu na tělesnou a duševní způsobilost**“
 - (článek 2)
- „**zabezpečit v největší možné míře zachování života a rozvoj dítěte**“
 - (článek 6)
- V ČSFR přijata v 1991, v ČR od 1993

Světová deklarace vzdělání pro všechny (Jomtien, 1990)

- „**zvláštní pozornost vyžadují vzdělávací potřeby postižených osob.** Kroky musí být učiněny tak, aby **všem** kategoriím postižených lidí byl poskytnut stejný přístup ke vzdělávání, který musí být nedílnou součástí jeho systému“

Prohlášení ze Salamanky a Akční rámec pro speciální vzdělávání (1994)

- 92 zemí
- Zaměření na legislativní změny s cílem podpory inkluzivního vzdělávání
- Poprvé inkluze i pro žáky s postižením / znevýhodněním
- Podpora žáků se SVP

Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (2006)

- „**osoby s postižením mají právo na inkluzivní, kvalitní a bezplatné primární a sekundární vzdělání ve stejné míře, jako ostatní členové jejich komunity**“ (článek 24)
- V ČR ratifikována v září 2009

Vývoj v ČR do 1989

- segregované vzdělávání
- osvobození od školní docházky
- Zákon č. 95/1948 Sb. Ústavodárného Národního shromáždění o základní úpravě jednotného školství
 - „**děti, které podle úředního zjištění nelze vzdělávati pro těžkou nemoc anebo duševní nebo tělesnou vadu, nejsou povinny choditi do školy**“
- Zákona č. 564/1990 Sb. České národní rady o státní správě a samosprávě ve školství
 - možnost integrace žáků s postižením
- Vyhláška 291/1991Sb. o základní škole
 - možnost ředitele zřizovat speciální a specializované třídy
- Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení z 6.6.2002

Současný stav v ČR:

- ratifikace **Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením** (podzim 2009)
- na základě ratifikace byl zpracován **Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením**

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- Akční plán inkluzivního vzdělávání (APIV)**
na období (2016 – 2018) – na vědomí vládou přijat 29.7.2015
- Školský zákon** č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů (poslední novela zákona č. 472/2011 Sb.)
 - ve znění pozdější předpisů
 - novela - zákon č. **82/2015 Sb.**
 - § 16 Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP
 - § 116 Školská poradenská zařízení

Akční plán inkluzivního vzdělávání

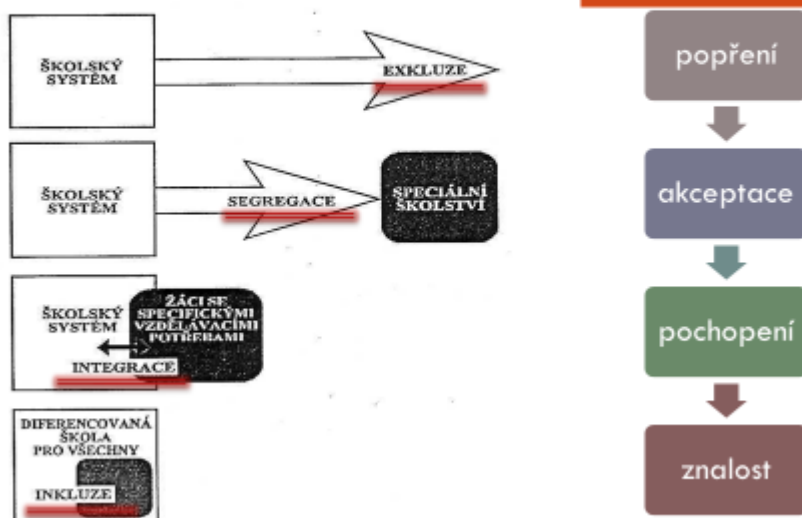
- Strategie vzdělávací politiky ČR do r. 2020**
- Priority v r 2015**
 - Zrušení přílohy RVP ZV – LMP
 - Revize RVP
- Inkluzivní a kvalitní vzdělávací systém**
 - Inkluze přínosem pro všechny
 - Vysoce kvalifikovaní odborníci
 - Podpůrné systémy
- Ze školy do práce**

Možnosti vzdělávání podle současné legislativy

- Nově definuje vyhláška č. 27/2016 Sb. - § 19
 - upřednostnění ve škole, která není zřízena pro žáky podle druhu znevýhodnění (§16 odst. 9 zákona) za využití podpůrných opatření → ideálně ve škole hlavního vzdělávacího proudu
 - pokud nepostačují → na základě doporučení PPP, SPC vzdělávání ve škole pro žáky podle druhu znevýhodnění (§16 odst. 9 zákona)
 - možnost vzdělávání žáků i s jiným druhem znevýhodnění (max. ¼ z počtu žáků)
 - netýká se žáků s mentálním postižením
- dříve vyhláška č. **73/2005** Sb. – platnost do 1.9.2016

Spec. ped. vývojové fáze

Vývoj postoje společnosti
a inkluzivního vzdělávání



Definice školní integrace:

- Je to snaha o co možná **společnou edukaci postižených a nepostižených žáků**
- Je to snaha poskytnout v **různých formách výchovu a vzdělání jedinců se speciálními potřebami** v **co možná nejméně restriktivním prostředí**, které optimálně odpovídá jeho potřebám

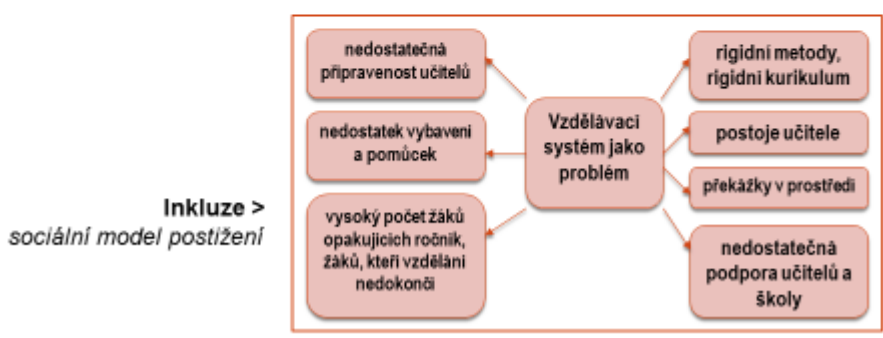
Nejméně restriktivní prostředí

- Integrovační proces se považuje za pokračující **redukci distance**
- Rozsah** společného vyučování je určen **potřebami** jednotlivých žáků
- Ne vždy je optimální vyučovat žáka s postižením v běžné třídě

Integrace vs. inkluze

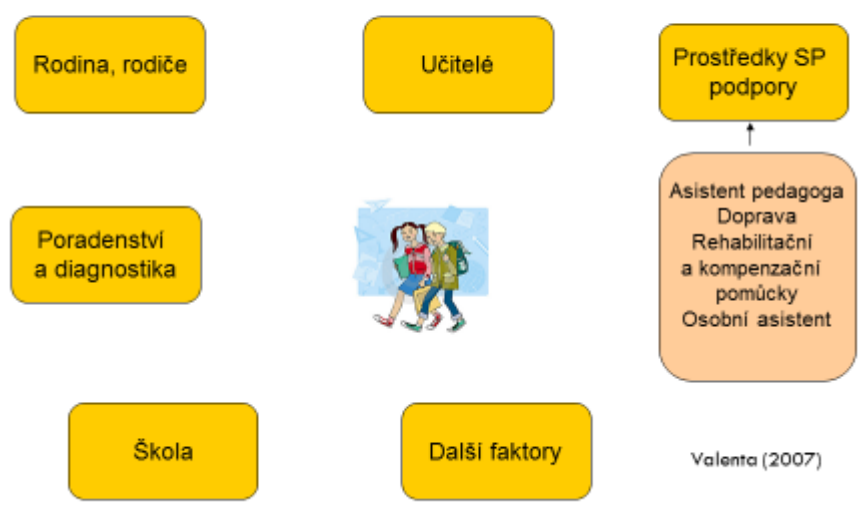
Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaďurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.



- V hlavním vzdělávacím proudu **vytvořeny podmínky pro všechny děti**, včetně dětí/žáků se zdravotním a sociálním znevýhodněním
- Děti plně zapojeny v heterogenních skupinách (běžné třídy)
- Vytvořeny podmínky pro optimální rozvoj vzdělávacího potenciálu, sociálních vztahů, osobnosti (MŠMT)

Faktory ovlivňující úspěšnost integrace:



Další faktory úspěšného inkluzivního vzdělávání – žák se SVP:

- charakter a závažnost základního postižení

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- osobnostní vlastnosti dítěte
- zdravotní stav
- zevnějšek dítěte, jeho odlišnost od normy
- rodina, ze které dítě pochází

Formy integrace:

- ⊙ **školní**
 - individuální
 - skupinová
- ⊙ **dle Farrell a Ainscow, in Lechta, 2010, s. 30**
 - **lokalizovaná** (speciální třídy lokalizované v prostorách běžných škol; žáci s postižením se v podstatně nekontaktují s intaktními)
 - **sociální** (dochází ke kontaktu v rámci některých sociálních aktivit – stravování, doprava, zbytek vyučování v segregaci)
 - **funkční** – děti s postižením umístěny do běžných škol

Sociální aspekty integrace/inkluze

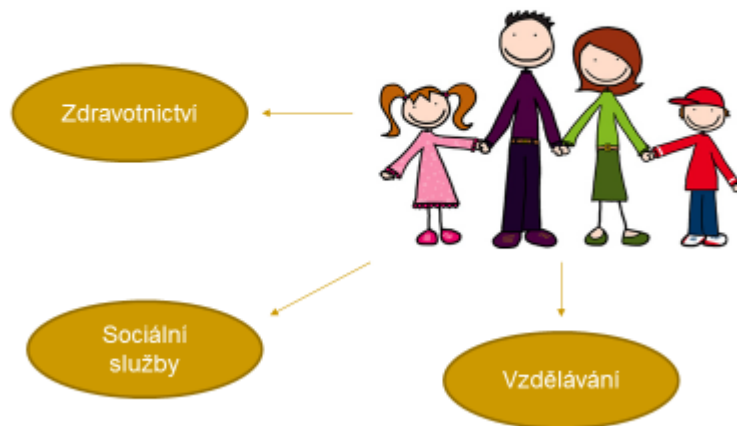
- Fyzická integrace/inkluzie** – prostá přítomnost
- Funkční integrace/inkluzie** – spolupráce
- Sociální integrace/inkluzie** – jedna skupina
- Společenská integrace/inkluzie** – skutečná sounáležitost

Literatura:

- ⊙ Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., *Pedagogický slovník*, 2009
- ⊙ Lechta, V. *Základy inkluzivní pedagogiky*, 2010
- ⊙ A. Sander (2008)
- ⊙ Mühlpachr, P. Geneze inkluzivní pedagogiky. In Bartoňová, M, Vítková, M. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami III*. 2009, s. 27
- ⊙ M. Horňáková, Inklúzia – nové slovo, alebo aj nový obsah? In Efeta, 2006
- ⊙ Zákon č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- ⊙ Vyhláška č. 73/2005 ve znění vyhlášky č. 147/2011

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaďurová.
Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

[Rodina a dítě s postižením]



- Poznatky o pozitivním vlivu stimulace v raném věku dítěte a o důsledcích deprivace
- sociální služba
- **poskytovaná / zaměřená**
 - na podporu **dítěte a rodiny**
 - **dětem se zdravotním postižením**
 - **dětem ohroženým** v důsledku nepříznivé sociální situace
 - **podporu vývoje dítěte** s ohledem na jeho specifické potřeby
- zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách - §54
 - RP je **terénní**, popř. **ambulantní** služba
- základní myšlenka
 - domácí prostředí
 - klíčový pracovník
 - systematická péče
- **do 7 let** věku dítěte
- poskytovatelé – NNO → Pracoviště rané péče → Střediska rané péče (SRP)

Cíle RP

- **snížit negativní vliv postižení** nebo ohrožení na rodinu dítěte a na jeho vývoj
- **zvýšit vývojovou úroveň dítěte** v oblastech, které jsou postiženy nebo ohroženy
- **posílit kompetence rodiny** a snížit její závislost na sociálních systémech
- vytvořit pro dítě, rodinu i společnost **podmínky sociální integrace**

Vymezení:

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaďurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách - §54
 - RP je **terénní**, popř. **ambulantní** služba
- základní myšlenka
 - domácí prostředí
 - klíčový pracovník
 - systematická péče
- **do 7 let** věku dítěte
- poskytovatelé – NNO → Pracoviště rané péče → Střediska rané péče (SRP)

Základní poskytované služby:

- **dle § 54**
- výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- sociálně terapeutické činnosti,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Oblasti podpory:

- **Psychologická** – přijmout problémy týkající se dítěte, zmenšit zklamání rodičů i dítěte, vyhnout se izolaci, která rodiče postiženého dítěte obklopuje
- **Pedagogická** – pomoc při volbě vzdělávacího programu, metod a forem práce
- **Sociální** – zaměřená na životní podmínky rodiny, potřebné pomůcky, informace o finanční a odborné pomoci
- **Praktická** – provádět domácí činnosti, na které nebyli zvyklí
- **Technická** – zvládat užívání kompenzačních pomůcek (např. sluchadlo)

Principy RP:

- ...důstojnosti
- ...ochrany soukromí klienta
- ...zplnomocnění
- ...nezávislosti
- ...práva volby
- ...týmového přístupu, komplexnosti
- ...přirozenosti prostředí
- ...kontinuity péče

Společnost pro ranou péči

- nestátní organizace
- poskytuje odborné služby, podporu a pomoc
- služby poskytované dětem se **zrakovým a kombinovaným postižením** a jejich rodinám prostřednictvím **Středisek rané péče**
- celorepubliková působnost
- www.ranapece.cz

Střediska rané péče

- poskytovatel sociálních služeb

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- centra pro podporu a provázení rodin
- nabídka služeb
 - rodinám dětí s postižením zraku od narození do 4 let
 - rodinám dětí s kombinovaným postižením (zrak + další) od narození do 7 let
- př. pro děti se sluchovým postižením
 - Středisko rané péče Tamtam, Praha
 - Centrum pro dětský sluch Tamtam, Olomouc
- **tým:**
 - dle potřeb střediska
 - speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, terénní pracovník
 - popř. instruktor zrakové stimulace, fyzioterapeut, atd.
- **Práce s rodinou**
- **Práce s dítětem**
- **Práce s veřejností**

Formy služeb:

- návštěvy, konzultace v rodinách
- semináře / setkání pro rodiče
- rehabilitační pobyty pro rodiny
- ambulantní zraková stimulace
- setkání rodičů
- půjčování hraček, pomůcek, literatury
- pomoc při výběru předškolního zařízení
- instruktáž pracovníků zařízení
- depistáž – úzká spolupráce s lékaři
- přijetí klienta do péče
- diagnostika
- poskytování služeb
 - ambulantní
 - **terénní**
- intervence převážně v rodinách
- význam rané péče
- podpora celkového vývoje dítěte – stimulující prostředí, rozvoj schopností
- podpora rodiny
- pedagogické, psychologické a sociální poradenství
- multidisciplinární tým
- přechod dítěte do vzdělávacího zařízení
- ukončení péče

Ucelená rehabilitace

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaďurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- dětský vs. dospělý věk
- Původně doména lékařství
- Nyní důraz na **celostní pojetí** mezioborovou spolupráci
- Dle WHO: “včasné, plynulé a koordinované úsilí o co nejrychlejší a co nejširší zapojení občanů se zdravotním postižením do všech obvyklých aktivit života společnosti s využitím léčebných, sociálních, pedagogických a pracovních prostředků.” (1969)

Pokud nemůže být dosaženo odstranění nemoci nebo postižení....

Cíle u OZP:

- Začlenění do společnosti
- Dosažení optimální **kvality života** (objektivní / subjektivní)
- Autonomie
- Vyrovnávání příležitostí s osobami bez ZP
- **Týmová práce**
- zejména lékařů, sester, fyzioterapeutů, ergoterapeutů, psychologů, logopedů, speciálních pedagogů, sociálních pracovníků, dalších odborníků

Zásady pro účinnou a hospodárnou rehabilitaci:

- včasnost
- komplexnost, návaznost, koordinovanost
- dostupnost
- individuální
- multidisciplinární
- součinnost

Složky ucelené rehabilitace

- Léčebná
- Sociální
- Pracovní
- Pedagogická

- V právním řádu ČR dosud není zakotvena
 - *Návrh věcného záměru zákona o rehabilitaci osob se zdravotním postižením*

- **Novosad:**
 - *Zdravotní*
 - *psychologická,*
 - *Sociální*
 - *Pedagogická*
 - *Rodinná*
 - *Pracovní*
 - *Volnočasová*

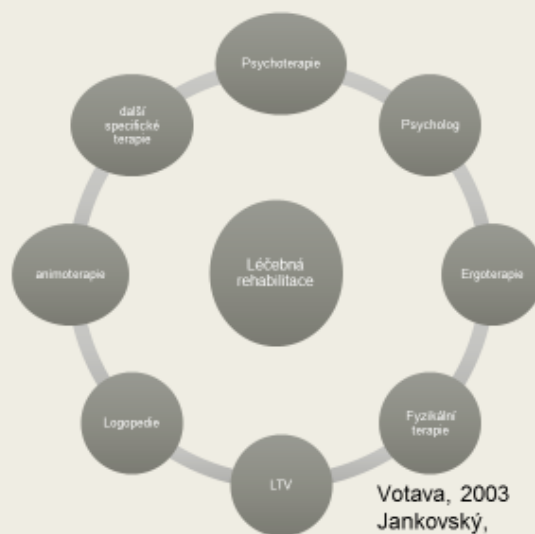
- **Kábele:**
 - **4 složky základní:**
 - a) léčebnou, b) pedagogickou, c) sociální, d) pracovní
 - **4 složky podpůrné:**
 - e) psychologickou, f) právní, g) technickou, h) ekonomickou

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaďurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

Léčebná rehabilitace

- Součástí zdravotní péče ---- opatření směřující k maximální funkční zdatnosti jedince
- Neprávem zužováno pouze na fyzikální procedury
- **Formy:** ambulantní vs. lůžková (nemocnice, odborné léčebné ústavy)
- **Prostředky:**
 - diagnostické
 - terapeutické



- Bobath koncept
- Kabatova metoda
- Vojtova metoda
- Synergická reflexní terapie – zejm. Pro následky MO
- Metoda dle Mojžíšové
- atd.

Ergoterapie

- V angl. Occupational therapy
- Cíl: dosažení maximální soběstačnosti a nezávislosti klientů v domácím, pracovním a sociálním prostředí --- zvýšení QOL
- Nutná spolupráce s fyzioterapeuty, lékaři, popř. speciálním pedagogem, soc. pracovníkem, zaměstnavatelem, atd.
- Prostředky:
 - Diagnostické
 - Preventivní
 - Terapeutické

Logopedie

- **Cíl:** terapie řečových funkcí
- Nejčastější DG v rehabilitaci (Votava, 2003):
 - Dysartrie, řečová apraxie, balbuties, tumultus, afázie, dysfagie
 - **Příčiny:**
 - Porucha řečových mechanismů
 - Poruchy kognitivní a fatické (dorozumívací)
- Dechová cvičení
- Fonační cvičení
- Rezonanční cvičení

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- Artikulační cvičení
- Rytmizační cvičení
- Cvičení hybnosti mluvidel
- Cvičení prozódie a větné intonace
- Kompenzační postupy
- Technické pomůcky

LTV

- Individuální
- Podobné jako fyzikální terapie
- Skupinová
 - *Cvičení na míčích*
 - *Jóga*
 - *Relaxační cvičení*
 - *Pilates*

Reminiscenční terapie

- *Aktivizační metoda*
- *Dlouhodobá paměť zůstává dlouho zachována*

Trénink paměti

- *Trénování paměti slouží k procvičení krátkodobé i dlouhodobé paměti. Rozvíjí či udržuje také schopnost soustředění a vyjadřovací schopnosti.*
- *Individuální nebo skupinová forma*

Sociální rehabilitace

- Soubor činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálu a kompetencí. (par. 70)
- Zakotvena v Zákoně o sociálních službách 108/2006 Sb.
- Z části se překrývá se sociálními službami MPSV a ostatními složkami UR
- Terénní a ambulantní služby nebo pobytové služby
- Služba zahrnuje:
 - Nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti, atd. vedoucí k sociálnímu začlenění
 - Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
 - Výchovné, vzdělávací, aktivizační činnosti,
 - Pomoc při uplatňování práv, obstarávání záležitostí
 - Nabídka služeb:
 - http://www.fokusopava.cz/hradecka_socialni_rehabilitace.php
 - <http://www.bona-ops.cz/rehabilitace>
- Důležitou součástí je poradenství
- V případě potřeby osobní asistence
 - Cíl:
 - Dosažení maximálního stupně sociální integrace

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.

- Omezení sociálního vyloučení
- Kvalita života
- Ekonomická soběstačnost
- Samostatné bydlení
- Zájmové činnosti
- Přístup k informacím

Pracovní rehabilitace

- Souvislá činnost zaměřená na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením (dle zákona o zaměstnanosti OZP)
- Zabezpečuje ÚP ve spolupráci s jinými subjekty
- Upravuje ji zákon 435/2004 Sb. o zaměstnanosti (par. 69)
- Navazuje na léčebnou a sociální rehabilitaci
- Cíl:

Rozvoj specifických vědomostí, schopností, dovedností a návyků potřebných ve zvolené profesi (pro uplatnění na trhu práce)

Pedagogická rehabilitace

- cílem je dosáhnout u OZP co nejvyššího vzdělání a optimální kvalifikace a podpořit tak jejich aktivní zapojení do společenského života
- Zákon 561/2004 Sb. o předškolním, základním....vzdělávání - právo každého vzdělávat se po dobu celého života s cílem rozvoje osobnosti jedince a další relevantní školská legislativa
- celoživotní vzdělávání
- v případě rehabilitace - také socializace, enkulturace a pracovní zařazení

Pro potřeby výuky předmětů Inkluzivní speciální pedagogika a Speciální pedagogika zpracovala Helena Vaňurová.

Materiály slouží pouze jako podklad k přednášce, nejsou samostatným studijním materiálem.